

TÜRK TARİH KURUMU'NUN 1960 YILI GENEL KURUL TOPLANTISI

Türk Tarih Kurumu'nun 1960 yılı Genel Kurul toplantısı 29 Nisan 1960 cuma günü saat 9,30'da Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesindeki Kurum merkezinde yapıldı.

Saat 9,30'da Kurum üyeleri Atatürk'ün Anıt Kabrini ziyaret ederek bir çelenk koydular ve saygı duruşunda bulundular.

1959 Genel Kurulunda Akademi niteliğinde olan Kurumumuzun her yıl Genel Kurul toplantılarında bir açılış töreninin yapılması ve üyelerden birinin ilmi bir konferans vermesi veya kısa bir tebliğ okuması kabul edilmiş olduğundan saat 10,30'da Başkan toplantıyı açarak bu kararı hatırlattı ve bu yıl üç üyemizin birer tebliğ hazırladığını söyleyerek sırasıyla Prof. Dr. Tahsin Özgüç, Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan ve Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal'a söz verdi. Prof. Dr. Tahsin Özgüç projeksiyonlu olarak Altıntepe kazılarında bulunan Urartu eserlerini gösterdi ve kazı hakkında açıklama yaptı. Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan Süleymaniye Camii ve imareti inşaatına ait haftalık muhasebe defterlerinin önemini, bunların mahiyetini ve uzun bir çalışmadan sonra meydana çıkan grafikleri izah etti. Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal Urartu sanatı hakkında projeksiyonlu bir konferans verdi.

Öğleden sonra saat 15'de Genel Kurulun yıllık toplantısına başlandı. Toplantıyı Kurum Başkanı Ord. Prof. Şemseddin Günaltay açtı. Yoklama yapılarak çoğunluğun bulunduğu anlaşıldığından Genel Kurul Başkanlık Divanının se imine geçildi. Genel Kurul Başkanlığına Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu, ikinci Başkanlığa Bay Tevfik Bıyıkhoğlu, sekreterliklere Prof. Dr. Halil İnalçık ve Prof. Dr. Bahadır Alkım seçildiler.

Birinci oturuma Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu'nun Başkanlığında başlandı. Gündem gereğince Yönetim, Basımevi Yönetim ve Denetleme Kurullarının raporlarıyla bilânçolar okundu. Raporlar üzerinde söz istiyen olmadığından oya konularak kabul ve Yönetim Kurulları ibra edildi.

Basımevi Yönetim Kurulu Başkanı Bay Tevfik Bıyıkhoğlu söz alarak bilgili ve sistemli çalışmasıyla Basımevini her gün biraz daha geliştiren ve Kurum için verimli bir hale getiren Basımevi Müdürü Gökmen İğdemir'e Genel Kurulun takdir ve teşekkürlerinin bildirilmesini teklif etti, teklif oybirliği ile kabul edildi.

1960 bütçe tasarısını incelemek üzere Bayan Fakihe Öymen, Bay Faik Reşit Unat ve Prof. Dr. Halil Demircioğlu'ndan mürekkep üç kişilik bir komisyon seçildikten sonra Kurulların seçimlerine geçildi.

Yönetim Kuruluna oy sırasıyla Ord. Prof. Şemseddin Günaltay, Prof. Dr. Âfet İnan, Prof. Dr. Ekrem Akurgal, Prof. Dr. Tahsin Özgüç, Prof. Tayyip Gökbilgin, Bay Faik Reşit Unat ve Prof. Dr. Afif Erzen, yedek üyeliklere Prof. Dr. Halil İnalçık, Ord. Prof. Dr. Sedat Alp ve Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı; Denetleme

Kuruluna Bayan Fakihe Öymen, Bay Hasan Âli Yücel ve Dr. Hâmit Koşay; Hay-siyet Divanına Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu, Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzun-çarşılı, Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver, Bay Tevfik Bıyıklıoğlu ve Bay Tahsin Öz; yedek üyeliklere Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan, Prof. Enver Ziya Karal, Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal; Basımevi Yönetim Kuruluna Bay Tevfik Bıyıklıoğlu, Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu, Ord. Prof. Dr. Muzaffer Şenyürek seçildiler.

Bütçe Komisyonu yeni bütçeyi incelemiş ve bazı değişikliklerle getirmiş olduğundan okundu ve komisyonun teklifi gereğince kabul edildi.

Daha sonra muhtelif teklifler konularak şunlara karar verildi:

1 — 1960 yılının Ağustos ayında Moskova'da toplanacak olan Milletlerarası XXV. Şarkiyatçılar Kongresiyle Stokholm'de toplanacak olan Tarihî İlimler Kongresinde Kurumumuzun kendi yayınlarından mürekkep birer kitap sergisi açmasına ve bu işle Genel Müdür Uluğ İğdemir'in görevlendirilip kendisinin Moskova'ya Kurum tarafından gönderilmesine,

2 — Ord. Prof. Dr. Reşit Rahmeti Arat'ın 26 Temmuz 1960 da Almanya'nın Mainz şehrinde toplanacak olan Türkoloji Kongresine Kurum adına gönderilmesine ve kendisine 4000 liralık ödenek ayrılmasına,

3 — Paris'te 31 Temmuzda toplanacak olan Milletlerarası Antropoloji ve Etnoloji İlimleri Kongresine Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu ve Ord. Prof. Dr. Muzaffer Şenyürek'in Kurum adına gönderilmesine ve kendilerine dörder bin lira ödenek ayrılmasına,

4 — 1960 Ağustosunda Moskova'da toplanacak olan Milletlerarası XXV. Şar-kiyatçılar Kongresiyle Stokholm'de toplanacak olan Tarihî İlimler Kongresine Kurum adına Prof. Dr. Tahsin Özgüç, Prof. Dr. Osman Turan, Prof. Enver Ziya Karal, Prof. Dr. Şinasi Altundağ, Prof. Tayyip Gökbilgin, Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal, Prof. Dr. Âfet İnan, Bay Tevfik Bıyıklıoğlu ve Bay Faik Reşit Unat'ın katılmasına ve kendilerine altışar bin liralık ödenek ayrılmasına,

5 — 1960 Ağustosunun sonlarında Stokholm'de toplanacak olan Milletlerarası Tarihî İlimler Kongresine Kurum adına Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan'ın katılmasına ve kendisine 5600 lira ödenek ayrılmasına,

6 — Stokholm Kongresine kendi hesaplarına katılacak olan Prof. Dr. Halil Demircioğlu ve Prof. Dr. Afif Erzen'e ikişer bin lira yardım yapılmasına,

7 — Kurum bütçesinin kazılar, araştırmalar ve kongreler bölümlerinden ödenek alarak inceleme ve araştırma yapan veya kongrelere katılan üyelerin çalışma raporlarını veya ilmi tebliğlerini her yıl Ocak ayı içinde Yönetim Kuruluna vermelerine oybirliği ile karar verildi.

TÜRK TARİH KURUMU YÖNETİM KURULU ÜYELERİ ARASINDA İŞ BÖLÜMÜ

Genel Kurulca Türk Tarih Kurumu Yönetim Kuruluna seçilmiş olan üyeler 29 Nisan 1960 cuma günü saat 17'de toplanarak aralarında şu yolda iş bölümü yaptılar:

Başkanlığa Ord. Prof. Şemseddin Günaltay, Asbaşkanlıklara Prof. Dr. Âfet İnan ve Bay Faik Reşit Unat, Genelsekreterliğe Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal, Saymanlığa Prof. Dr. Tahsin Özgüç seçildiler.

TÜRK TARİH KURUMU YÖNETİM KURULU'NUN 1959 YILI ÇALIŞMA RAPORU

Genel Kurulun sayın Üyeleri,

Yönetim Kurulumuzun 1959 yılı çalışmalarına ait raporunu yüksek katınıza sunuyoruz:

MALİ DURUM

Kurumumuzun 1959 yılı gelir ve giderleri aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir:

A) Gelirler

Bölüm	Gelirin çeşidi	Bütçeye konan		Tahsil olunan	
		Lira	K.	Lira	K.
I	Kurum arttırmından	185.000	—	185.000	—
II	Hükümet yardımı	200.000	—	200.000	—
III	Atatürk tesisi geliri	470.000	—	483.993	64
IV	Üye aidatı	100	—	99	—
V	Yayın gelirleri	70.000	—	116.521	83
VI	Basımevi geliri	118.000	—	118.268	82
VII	Türlü gelirler	4.000	—	5.346	50
TOPLAM :		1.047.100	—	1.109.229	79

B) Giderler

Bölüm	Giderin çeşidi	Bütçeye konan		Harcanan	
		Lira	K.	Lira	K.
I	Görevli giderleri	264.900	—	239.274	25
II	İdarî giderler	24.000	—	22.790	19
III	Bilimsel giderler	375.000	—	315.574	37
IV	Yatırımlar ve yatırımla ilgili giderler	258.200	—	278.818	10
V	Yayın zararları	125.000	—	124.313	75
TOPLAM :		1.047.100	—	980.770	66

Bu tablolarda görüldüğü üzere 1959 yılı gelirlerimiz bütçeye konmuş olandan 62.129 lira 79 kuruş fazla, giderlerimiz ise 66.329 lira 34 kuruş eksik olmuştur. Böylece arttırmış olduğumuz 128.459 lira 13 kuruş Kurum arttırımına alınmıştır.

YAYIN İŞLERİ

Bu yıl içinde şu eserlerin basımı bitmiş ve yayınlanmıştır:

1. ALİ CEVAT: *Fezleke* (yayınlayan FAİK REŞİT UNAT).
2. YUSUF HAS HACİB: *Kutadgu Bilig* (Hazırlayan çeviren REŞİT RAHMETİ ARAT).
3. EFLÂKİ: *Menakıbu'l-Arifin I. cilt* (Hazırlayan TAHSİN YAZICI).
4. TAHSİN ÖZGÜÇ: *Kültepe-Kaniç* (*Assur Ticaret Kolonilerinin merkezinde yapılan yeni araştırmalar*).
5. EMEL ESİN: *Türkistan Seyahatnâmesi*.

6. AHMET TEMİR: *Kırşehir Emiri Caca oğlu Nureddin'in 1272 tarihli Arapça-Moğolca vakfiyesi.*
7. HATİCE KIZILYAY ve MUAZZEZ ÇİĞ: *Eski Babil zamanına ait Nippür menşeli iki okul kitabı.*
8. FAİK REŞİT UNAT: *Hicrî tarihleri Milâdî tarihe çevirme cetvelleri.*
9. AYDIN SAYILI: *The Islamic observatory.*
10. FUAT KÖPRÜLÜ: *Osmanlı Devletinin Kuruluşu.*
11. İSMAİL HAKKI UZUNÇARŞILI: *Osmanlı Tarihi IV. cilt, 2. kısım.*
12. RUŞEN EŞREF ÜNAYDIN: *Atatürk'ün Hastalığı.*
13. *Bellelen*: sayı 91-93.

Şu eserlerin basımı bitmek üzeredir. Yakında yayınlanacaktır:

1. RAVENDİ: *Rahatü's-Sudur, II. cilt* (Türkçeye çeviren: AHMET ATEŞ).
2. CEVDET PAŞA: *Tezâkir II. cilt* (Hazırhyan CAVİT BAYSUN).
3. REŞİD'ÜD-DİN FAZLULLAH: *Cami'üt-tevarih (Metin) II. cilt, 5. cüz. Selçuklular Tarihi* (Yayınhyan AHMET ATEŞ).
4. EFLÂKİ: *Menakıbu'l-Ârifin II. cilt* (Hazırhyan TAHSİN YAZICI).
5. ALİ FUAT TÜRKELDİ: *Mesail-i Mühimme-i Siyasiye I. cilt.*
6. *V. Türk Tarih Kongresi tebliğleri.*
7. RUŞEN EŞREF ÜNAYDIN: *İstiklâl yolunda.*

Bu yıl içinde şu eserlerin basımına başlanmıştır:

1. ÜRFALİ MATEOS: *Vekayinâme.*
2. İSMAİL HAKKI UZUNÇARŞILI: *Osmanlı Tarihi I. cilt* (2. baskı).
3. RUŞEN EŞREF ÜNAYDIN: *Çanakkale'de savaşanlar dediler ki.*

Bu yıl içinde şu eserin Kurum yayınları arasında basılmasına karar verilmiştir:

1. BAHAEDDİN ÖGEL: *İslâmiyetin yayılışına kadar Orta Asya ve Türk Kavimlerine ait buluntular.*

Genel Kurulun bundan önceki toplantısında Kurum yayınları arasında popüler tarih serisinin meydana getirilmesi ve ilk hamlede,

- a) *Eski Anadolu Tarihi,*
- b) *Selçuk Tarihi,*
- c) *Selçuk Tarihi dışında kalan Türk devletleri tarihi* (İslâmdan öncekiler de dahil),
- ç) *Osmanlı Tarihi,*
- d) *Cumhuriyet Tarihi*

nin yazılması Yönetim Kurulumuzun teklifi üzerine uygun bulunmuştu. Yönetim Kurulumuz Genel Kuruldan hemen sonra meseleyi tekrar görüşerek Eski Anadolu tarihinin Eski Çağ Kolunca, Selçuk tarihiyle, Selçuk tarihi dışında kalan Türk devletleri tarihinin Orta Çağ kolunca, Osmanlı ve Cumhuriyet tarihlerinin de Yeni Çağ Kolunca yazdırılmasını kararlaştırarak keyfiyeti Kollara bildirdiği gibi, ayrıca Osmanlı ve Cumhuriyet devirlerindeki yenilik hareketlerinin toplu bir cilt halinde yazılması Yeni Çağ Koluna teklif edilmiştir.

Yine Genel Kurulun verdiği karara dayanılarak Türk Sanat Tarihine dair monografiler yazdırılması için mütehassıslardan mürekkep bir komisyon toplantıya çağırılmıştır.

21 Aralık 1959' da Ankara'da toplanan komisyon, ilk plânda umumi bir Türk Sanat Tarihi kitabının yazılmasını daha uygun bulmuşsa da, geniş kadrolu bir

yazı kurulu ile bunun gerçekleşeceğini sanmıyan Yönetim Kurulunuz, hazırlanan plâni yazı kuruluna seçilen mütehassıslara göndererek, onların da fikirlerini almayı uygun bulmuştur. Mütehassıslardan bugüne kadar gelen cevaplarda işe monografilerle başlanması fikri galip gelmektedir.

MİLLETLERARASI KONGRELER

1-7 Eylül 1959'da Barselona ve Madrit'te toplanan Milletlerarası IX. İlim Tarihi Kongresine Orta Çağ Kolunun teklifi ve Genel Kurulun kararıyla üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı Kurum adına katılmıştır. Arkadaşımızın bize verdiği rapora göre kongre 1) Matematik ve Fizik İlimler Tarihi, 2) Kimya Tarihi, 3) Tabii İlimler Tarihi, 4) Tıp Tarihi olmak üzere dört bölüm halinde çalışmıştır. Arkadaşımız kongreye İngilizce olarak "Uluğ Bey ve çevresindeki ilmî faaliyetler" konusunda bir tebliğ sunmuş ve kongre zabıtları arasında yayınlanacak olan bu tebliğin bir örneğini Kurumumuza vermiştir.

Arkadaşımız Kongreden sonra Paris'e giderek Millî Kütüphanede iki hafta çalışmış ve rasathane tarihi üzerine hazırladığı eseri için malzeme toplamıştır.

İLMİ ARAŞTIRMALARA YARDIM

Eski Çağ Kolunun teklifi ve Genel Kurulun kararı ile Basklar hakkında filolojik araştırmalar yapmak üzere İspanya ve Fransa'ya gönderilmesi uygun görülen üyelerimizden Dr. Hâmit Koşay, Kurumumuzun yaptığı 5000 liralık yardımla Aralık 1959 içinde İspanya'ya hareket etmiştir.

Dr. Hâmit Koşay, bu gezi hakkında Kurum Başkanlığına verdiği 2/3/1960 tarihli kısa raporda, şöyle demektedirler:

"Bir buçuk aydan fazla süren bu seyahat esnasında Basklarla ilgili eserler üzerinde Paris Millî Kütüphanesinde, Basse-Pyrénées bölgesindeki Bayonne şehrinde bulunan Bask halk müzesinde, İspanya'da Bilbao şehrinde Bask eserlerini ihtiva eden Vizcaya bölgesi müzelerinde ve bilhassa Saint Sebastian'daki "Dipe-tation" kütüphanesinde çalıştım. Mübayaaya ve hibe suretiyle Basklara dair birçok eser temin ettim.

"...Baskların Orta Asya'da, Kafkasya ile Yayık ve İdil nehirleri çevresinde Türklerle komşu oldukları ve asgari iki bin sene önçesi Türk kültürünün tesiri altında kaldıkları hakkındaki tezimin ilmî esaslara dayandığına kaniyim. Bu tez gerçekleşirse, Bask diline geçen veya aslında müşterek olan yüzlerce Türkçe kelime dilimizin en eski "Sporadik" dil kaynakları arasında yer alacaktır. Bunun kendi kültür tarihimiz için de önemi büyüktür. Bask araştırmalarının bugünkü durumu ve muhtelif nazariyeler hakkında ilk fırsatta bir broşür hazırlıyarak sunacağım. Bask dilini esaslî öğrenerek Basklara dair araştırmalarımın devam edebileceğimi umuyorum. Yüksek Kurumun gösterdiği himaye ve yardımdan ziyadesiyle müte-hassis olduğumu arz ederim."

Bu yıl içinde üyelerimizden Bay Faik Reşit Unat, Yeni Çağ Kolunun kararı ile Atatürk'ün nüfus kayıtlarını araştırmak üzere Kasım ayı sonunda Selânik'e gitmiştir. Arkadaşımızın bize verdiği rapora göre Selânik hükûmet dairesinde muhafaza edilmekte olan eski nüfus kayıtlarının, ikinci dünya savaşı esnasında Alman

işgal kuvvetleri tarafından yok edildiği, umumi Valilik Siyasi Müşaviri tarafından resmen ifade edilmiştir. Arkadaşımız bu seyahatten faydalanarak Atatürk'ün doğduğu evin tapu kayıtları ve Atatürk'ün okuduğu okullar hakkında da araştırmalar yapmıştır.

Yine bu yıl içinde Yeni Çağ Kolunun kararıyle üyelerimizden Prof. Dr. Şinasi Altundağ'a Bursa, Diyarbakır ve İstanbul arşiv ve kütüphanelerinde yapacağı araştırmalar için 1000, Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı'ya Ankara ve Bursa vakıf kayıtları ve Şerî Mahkeme sicilleri üzerinde yapacağı araştırmalar için de 750 lira ilmi araştırma yardımı yapılmıştır.

KOL ÇALIŞMALARI

Kollar Yönetmelik gereğince toplantılar yapmışlar ve gerek Yönetim Kurulunca havale edilen, gerekse üyeler tarafından teklif olunan konuları görüşerek kararlara bağlamışlardır.

KÜTÜPHANE

Bu yıl içinde kütüphanemize 145'i satın alınmak, 655'i mübadele ve hediye yoluyla 810 kitapla, 121'i satın alınmak, 955'i mübadele ve hediye yoluyla 1076 periyodik eser girmiş ve ayrıca bir yazma eser, 3 mikrofilm, 2 fotokopi satın alınmış ve hediye olarak 2 harita gelmiştir. Yine bu yıl 3077 günlük gazete satın alınarak koleksiyonlarımıza katılmıştır.

Rahmetli üyemiz Osman Ferit Sağlam'ın Kurumumuza bağışladığı kitaplığından 3677 ciltten ibaret kitap kısmının kayıt işleri tamamlanmış, fişlerinin yazılmasına başlanmıştır.

Yıl içinde 403 kitap, 402 dergi, 6 gazete koleksiyonu ve 29 yazma eser ciltlenmiştir.

1959 yılı sonunda kitaplığımızdaki kitapların sayısı —dergiler, gazeteler ve haritalar hariç— 433 ü yazma olmak üzere 39.359 cilde yükselmiştir.

Kitaplık Komisyonu ihtiyaç görüldükçe toplanarak alınacak kitapları seçmiş, çeşitli işleri görererek karara bağlamıştır.

UNESCO TÜRKİYE MİLLÎ KOMİSYONUNDA ÇALIŞMALAR

UNESCO Türkiye Millî Komisyonunda Kurumumuzu temsil eden Asbaşkanımız Prof. Dr. Âfet İnan 1959 çalışmaları hakkında verdiği raporda şöyle demektedirler.

“Kurumumuz tarafından tekrar seçildiğim UNESCO Türkiye Millî Komisyonundaki vazifeme bu yıl da devam ettim.

“Mayıs 1959'da (İstanbul) Genel Kurul toplantısını yapan Millî Komisyon Yönetim Kuruluna iki yıl müddetle yeniden seçildim. Toplantı ve çalışmalarına muntazaman katıldığım UNESCO Millî Komisyonunda bilhassa büyük bir proje olan Doğu-Batı kültürlerinin tanıtılması konusu ile ilgili meselelerde çalışmaktayım. Türk Tarih Kurumu'nun da bu plâna dahil olmasını sağlamak maksadiyle teşebb-

büste bulundum ve Millî Komisyonunda karar alınarak Türk Tarih Kurumu ile muhabere edildi. İtalya'da (Şubat 1960) III. Avrupa Millî Komisyonlar toplantısına Türkiye Millî Komisyonu delegasyon heyetine dahil olarak iştirak ettim.

"Bu toplantıda B. Komisyonu çalışmalarına katıldım. Konu UNESCO Millî Komisyonlarının birbirleriyle olan münasebetleri ve umumiyetle neşriyat meseleleri idi. Delegasyonumuzun raporu Türk Millî Komisyonuna sunulmuştur.

"Raporun bir sureti ile 1958 yılı Millî Komisyonunun broşür halinde basılmış raporunu ilişik olarak takdim ediyorum."

KAZILAR

Bu yıl da Eski Çağ Kolunun kararıyla eski kazılarımızdan Kültepe, Side, Ergili ve İslâhiye bölgesi kazılarına, Karatepe'deki restorasyon işlerine, Hatay ve Adana bölgesindeki Tarih öncesi araştırmalarına devam edilmiş, ayrıca İstanbul ile Trakya'nın kıyı ve iç bölgelerinde üyelerimizden Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu'nun başkanlığındaki bir heyet tarafından tarih öncesi araştırmalarına başlanmış, üyelerimizden Prof. Dr. Afif Erzen'in başkanlığındaki bir heyet de Van bölgesinde arkeolojik bir araştırma yapmıştır. Bundan başka Antalya'daki Karain mağarasında tarih öncesi araştırmaları yapmakta olan Prof. Dr. Kılıç Kökten'e bu araştırmaları için 2500 lira yardım yapılmıştır.

Maarif Vekâleti bu yıl da kazılarımıza para ve uzman vermek suretiyle yardım ve ilgisini devam ettirmiştir. Huzurunuzda teşekkür etmeyi ödev biliriz.

Yapılan kazı ve araştırmalar hakkında heyet direktörlerinden aldığımız kısa raporları olduğu gibi sunuyoruz:

1 — Tarih öncesi araştırmaları:

Üyelerimizden Ankara Üniversitesi Paleoantropoloji Kürsüsü Ord. Profesörü Dr. Muzaffer Şenyürek 1959 yılında Türk Tarih Kurumu adına yaptığı araştırmalar hakkında bize aşağıdaki raporu vermiştir:

"1959 yılı yaz mevsiminde Hatay vilâyeti dahilinde iki defa araştırma ve kazı yaptım. Antakya civarında Bay Nurettin Can'ın ilk keşiflerinden beri bilinen bir mevki olan Altındere'de yeniden Üst Aşöleen endüstriyi temsil eden el baltaları ve yine aynı endüstriye ait olan yonga aletler buldum. Bunların bir kısmı çakmaktaşıdan ve bir kısmı da Kuvartzitten yapılmıştır. Bulduğum kalıntılar arasında aynı endüstriye ait olan tipik bir Lövaluva nükleüs'ü (tortoise core) dikkat nazarını çekmektedir. Altındere'de bulunan ve üst Aşöleen endüstriyi temsil eden bu Paleolitik aletler kalınlığı takriben bir metre olan bir çakıl tabakasından çıkmaktadır. Çakıl tabakasının üstünde bulunan ince toprak tabakası sürüldükçe alttaki çakıl tabakasının ihtiva ettiği üst Aşöleen aletler meydana çıkmaktadır. Bu bölgede yaptığım araştırmalar bugünkü dere seviyesinin takriben 13-15 metre üstünde duran bu sekiyi örten çakıl tabakasının Pleistosen çağda derenin yatağını aşındırma suretiyle genişlettiği bir sırada birikmiş olduğuna işaret etmektedir.

1959 yılında Hatay'a yaptığım iki seyahat esnasında Samandağ'ında Mağaracık köyü yakınında bulunan ve tarafımdan keşfedilmiş olan Tıkalı mağaradaki kazılara devam ettim. Bu mevsimde 1958'de kazdığım çukurların doğu ve kuzeyinde yeni çukurlar açtım. Bu araştırmalar mağaranın orta menfezinin (mağara

ağzının orta kısmı) içeriye doğru 3,5 metre kadar uzanan sığ bir girintiden ibaret olduğunu göstermiştir. 1958-1959 kazılarında mağara ağzının batı kısmında içeriye doğru 7,5 metre kadar girilmiştir. 1959 kazılarında bu mağaranın tek Paleolitik tabakasında Lövaluvazo-Musteriyen Kültüre ait çok sayıda sileks alet ve fosil memeli hayvanlara ait kalıntılar buldum. Yaptığım araştırmalar Paleolitik katın bilhassa alt kısmının iskân edildiğini göstermiştir.

1959 yılı Haziran ayında Ankara Üniversitesi Fiziki Coğrafya ve Jeoloji Kürsüsü Doçenti Dr. Oğuz Erol da Samandağ'ında Pleistosen deniz plâjları üzerinde araştırma yapmıştır.

Yine 1959 yılı yaz mevsiminde Adana'da Kadirli civarında araştırma yaptım, fakat bu kısa seyahat esnasında Paleolitik iskân izlerine rastlayamadım. Mamafih Adana vilâyeti dahilindeki araştırmalarıma bundan sonra da devam etmek niyetindeyim.

1959 yılı yaz mevsiminde Maarif Vekâleti Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğünün ve Eskişehir Valiliğinin bazı fosil kalıntıların bulunduğunu bildirmeleri üzerine Eskişehir'e gittim ve Eskişehir'in doğusunda Alpu'da Devlet Su İşlerinin kum ocaklarında bulunmuş olan fosil kalıntıların (azı dışı parçaları) soyu sönmüş *Archidiskodon* cinsine ait olduklarını tesbit ettim. Alpu'da kalıntıları akarsu menşeli kum tabakaları içinde seyrek olarak bulunan bu soyu sönmüş fil Pleistosen çağı ilk kısmında yaşamıştır.

Bu münasebetle, 1959 yılında yaptığım araştırma ve kazılar için gereken tahsisatı vermiş olan Türk Tarih Kurumuna teşekkürü bir vazife bilirim."

2 — *İstanbul ve Trakya bölgesinde Tarih öncesi araştırmaları:*

Türk Tarih Kurumu 1936 yılında o tarihe kadar tesadüfi bir kaç kazıdan başka ilmî mahiyette araştırma yapılmamış Türkiye Trakyası'nda Dr. Arif Müfid Mansel'in idaresinde Arkeolojik tetkiklere karar vermiştir. Bu kazılar o tarihten 1939 yılına kadar devam etmiş ve Ord. Prof. Dr. Arif Müfid Mansel'in selâhiyetli ve vukufu yayınlara sebep olmuştur. Dr. Mansel tarafından 1936 da Alpullu Şeker Fabrikasının civarındaki Höyüğün kazısı esnasında alt tabakada Prehistorik bir kültüre tesadüf edilmiştir. Son zamanlarda Ayasofya Müzesi Müdürü Feridun Dirimtekin tarafından Istranca ile Safaalanı arasında yol kenarında Orta Tunç devrine ait kalıntılar bulunmuştur (1959). Aradan 20 yıl gibi uzun bir zaman geçtikten sonra Tarih Kurumu 1959 yılında İstanbul ve Türkiye Trakya'sında Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu tarafından Prehistorik kültürlerle ilgili araştırmalar yapılmasına karar vermiştir.

1959 yaz mevsiminde programımızı istikşafılara ve birkaç sondaja inhisar ettirdik. İstikşaflarımızı sırası ile İstanbul civarında Yarımburgaz mağarası, Kemerciburgaz, Belgrad ormanı ve civarında, Şile, Pendik, Yalova civarlarında, Kırklareli, Edirne, Tekirdağ illerinde yaptık.

Yarımburgaz mağarası: İstanbul'un takriben 20 kilometre batısında ve Küçük Çekmece civarında bulunan bu mağara hakkında ilk bilgileri Macar Abdullah Bey vermiştir (1869-1870). Sonra sırası ile Harun Reşit ve nihayet Prof. Hovass (1927), mağarada ilmî tetkiklerde bulunmuşlardır. Bu önemli mağaranın Prehistorik iskâna elverişli bir yer olduğu 1959'da tarafımızdan yapılan kısa bir istikşaf ve sondajla ihtimal içine girmiştir. Çok kaba hamurlu ve elle yapılmış bir keramik

parçası bu ihtimali kuvvetlendirmiştir. Mağaranın dolma tabakalarında sondaj ve tranşe açmak ameliyeleri yapmak icabediyordu. Böyle bir çalışma için Tarih Kurumu yolu ile askerî makamlardan müsaade almak için yapılan müracaat —uzun bir intizardan sonra— müsâet karşılanmadığı cihetle Yarımburgaz mağarasının Prehistorya bakımından araştırılması imkân dahiline girememiştir.

Kemerburgaz ilçesinde, Belgrad ormanı ve dolaylarında Davutpaşa deresi ve üst sekilerinde, icabında bu yerlere tekrar dönülmek üzere istikşafalarda bulunduk.

Anadolu tarafında *Şile* ilçesinde Karadeniz sahilindeki falezde tesbit ettiğimiz 6 mağara içinde Feneraltı, Tavanlı mağaralarının sondajlara elverişli durumdaki olduklarını gördük. *Pendik* de seneler önce eski asistanımız Dr. Muine Atasayan tarafından bulunmuş Paleolitik tipte el baltasının bulunduğu yere yakın çevrede Prehistorik bir açık hava istasyonunun varlığını gösteren Paleolitik tipte piyeslere tesadüf ettik. Yalova çevresinde Çallica deresindeki graviyelerde, Soğucak köyü mağaralarında istikşafalarda bulunduk. Bu mağaraların pek yeni bir tarihte herhalde define arayıcıları tarafından kazılmış ve karıştırılmış olduklarını gördük. *Kırklareli*'nde istikşaflarımızı ormanlık bölgede Sazara köyüne kadar uzattık. Burada köylülerin çok bahsettikleri Dubiniça mağarasına imkânların güçlüğünden dolayı gidemedik. Orman sınırında eski Trak kültürü ile ilgili bazı höyüklerle tesadüf ettik. Babaeski istikametine akan ve oradan Ergene'ye ulaşan Şeytan deresinin (Babaeski deresi) sarıp ve yalçın Kazankayası mevkiinden itibaren seki ve graviyeler tesbit ettik. *Kırklareli*'nin batısına doğru Koyunbaba, Bedre-Eriklece mağaralarından İncederesi seki ve graviyelerinden bahsetmeliyiz.

Edirne : Edirne dolaylarındaki istikşaflarımız aşağıdaki buluşlara müncer oldu :

1. Prehistorik bir iskân yerinin meydana çıkması.
2. Omurlu (Vertebrelî) bir Fosil yatağı izlerinin tesbiti.

Edirne'nin takriben 5 kilometre kuzey batısında eski jandarma okulu (eski askerî hastahane) arkasında Saray Pınar şosesinin sağ tarafında Çardakaltı denilen mevkide, İl bayındırlık idaresinin açtığı ve halen kum-çakıl ocağı olarak kullanılan yerin üst tabakasında düz bir prehistorik iskân sahası meydana çıkardı. Tunca nehrinin üst sekisine ait bu yerde yaptığımız ilk araştırma ve sondajlarda pek çok keramik parçaları, ufak çapta el değirmeni taşları, cilâlî baltalar, hayvan dişleri ve muhtemelen bu tabaka ile ilgili iskelet parçaları topladık. Yerin adına uyarak "Çardakaltı Prehistorik İskân yeri" ismini verdiğimiz bu istasyonda ve civarında önümüzdeki mevsimde de araştırmalar yapacağımızdan burasının daha fazla tahripten korunması için ilgili makamlara müracaatta bulunuldu.

Çardakaltı keramikleri oldukça kaba hamurlu, elle yapılmış, deve tüyü, içi ve dışı gri, ya da siyahımtarak, içi-dışı kırmızı, içi-dışı siyah renktedirler. Keramiklerde, noktalı ince oluklu çizgiler, kırık çizgili, helezon çizgili, turnak intibalı bezekler mevcuttur. Bir kâse parçasının hem dış ve hem iç yüzünde helezonî çizgili bezekler dikkate değer. Çoğu da bezeksiz, monokromo parçalardır. El baltaları cilâlî yassı baltalardır. İçlerinde cilâlanmaya ve şekil verilmeğe hazırlanmış olanı da vardır. İskân yerinde ateş ocağı mahalleri de müşahede olunmuştur. Bu piyesler arasında madenden yapılmış hiçbir parçaya rastlamadık. Bu suretle Edirne'de prehistorik bir kültürün eserlerine ilk defa tesadüf etmiş oluyoruz. Bu eserlerin bir taraftan Alpullu prehistorik keramiği, diğer taraftan genel adı ile Balkan medeniyetleri

(Vardar, Tuna, Makedonya...) ve nihayet Bulgaristan ve Batı Anadolu eserleri ile ilgisi ilerideki raporların konusunu teşkil edecektir. Çardakaltı istasyonu, madeni piyeslerin şimdiki halde yokluğu ve keramiklerinin verdiği ilk intiba ile belki Neolitik fakat daha ziyade Post-Neolitik dediğimiz (Bakır-Tunç) geniş çerçeveli bir medeniyet ile ilgilidir diyoruz.

Edirne'deki 2. buluntumuz Paleontolojik mahiyettedir. Kıyık civarında Buçuk-tepe mevkiinde Killi bir zemin üzerindeki kum tabakaları içinden çıkardığımız Mastodon defansları parçalarıdır. Bunlarla beraber bir astragal kemiği de elde edilmiştir.

Bu bakiyeler Türkiye Trakya'sının batı sınırında O. Abel'in 1904 yılında Edirne'de bulunduğunu haber verdiği Üçüncü zaman Pontien'inde yaşamış olan grafide familyasından dev bir Giraf'ın (Zürafenin) Sivatherium Giganteum buluntusundan sonra ikinci fosil vertebr buluntusudur. Edirne'deki istikşaf ve sondajlarımızda Edirne Müzesi memuru Bay Muzaffer Haybat bize refakat etmiştir.

Tekirdağ ilinde, Barbaros, Çanakçı, Naib, Kumbağa ve dolaylarında istikşaf-larda bulunduk. Tekirdağ'ın bize linyit ocaklarından çıkarılan linyit parçaları kırıldıkları zaman bazılarının içinden insan çenesine benzettikleri çenelerin, dişlerin çıktığını köylüler ısrarla söylediler. Daha 1869'da Tchihatcheff'in Çanakkale'nin her iki kıyısında linyit yataklarına yakın mevkilerde omurlu (vertebrel) hayvan bakiyelerinden haber vermesi bu mesele üzerinde önemle durmamızı icabettirmektedir. Köylülerin linyit parçaları içinden çıkardıklarını söyledikleri bu çene ve dişlerin büyük bir ihtimale Fosil Primatlara ait olması da mümkündür. Bu konudaki durumu ilerideki araştırmalarımız aydınlatacaktır.

3 — Kültepe kazıları :

Türk Tarih Kurumu ve Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğü adına üyelerimizden Prof. Dr. Tahsin Özgüç'ün başkanlığındaki heyet tarafından idare edilmekte olan Kültepe kazılarına bu yıl da devam edilmiştir.

Karum sahasında ve Ib katında müzelik güzel eserler hiç el değmemiş durumda korunmuş olan zengin depolarda keşfedilmiştir. Karum'da Heyetimiz tarafından bulunmuş olan tabletlerin en sağlam durumda olanlarını bu sene meydana çıkarılanlar temsil etmektedir. Bu vesikalar Alişar, Boğazköy buluntuları yanında, Assur Koloni teşkilâtının son safhada aldığı şekli ve bilhassa Anadolu içinde gelişmeğe başlayan hareket ve hâdiselerin tefsiri bakımından mühim ip uçları vermektedir.

II. Kattaki yerli tüccar Puşu-ahşu'nun arşivi 10 odalı büyük bir bina halindedir. Zengin ve bu devrin ticaret sisteminde müessir bir şahsiyet olduğu anlaşılan Puşu-Ahşu'nun depoları, evin bodrum katındadır.

Fırınları, anbarı, arşivleri ve pek zengin olan sanat eserleriyle elimize geçen ve Ib-II yapı katlarına ait olan bu binalarda kartal, boğa, arslan heykeli biçiminde içki kapları, damga ve yerli üslupta birçok silindir mühür baskıları, kadın ve erkek tanrı heykelciklerinin döküldüğü taş kalıplar bulunmuştur. Son senelerde Kültepe'de keşfolunan bol ve çeşitli silindir mühür baskılarına, Ön Asya'nın hiçbir memleketinde raslanmamıştır.

Tepede Koloni şehrinin II. katına tekabül eden ve birkaç yıldan beri kazısına devam olunan büyük binanın ikamete ayrılan yeni bölümleri meydana çıkarılmış ve bunların içinde sağlam durumda iki tablet ve silindir mühür baskıları bulun-

muştur. Mâbet, devrine göre ve bilhassa Hitit İmparatorluğu çağına ait Boğazköy mâbetleri yanında monümental bir eser olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çağda bu ölçüdeki bina, ancak, Kaniş'de beklenebilirdi.

Tepenin derin tabakalarında Höyüğün stratigrafisini temin maksadiyle yapılan kazılarda Eski Tunç Devri medeniyetinin orta ve ilk safhasına ait çeşitli malzeme temin edilmiş ve Kalkolitik devre yaklaştığımız görülmüştür. Bu sene ölü-hediyeleri zengin olan mezarlarda bulunan Kuzey Suriye menşeli idhal eşyası, bu devri tarihlendirmeğe yarayan ve İç Anadolu'da yıllardan beri beklenen yabancı menşeli arkeoloji eşyasını temsil etmektedir.

Altın-tepe kazıları: Kurumumuz, Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğü adına, üyelerimizden Prof. Dr. Tahsin Özgüç'ün başkanlığındaki Kültepe Heyeti tarafından idare edilen Erzincan yakınındaki Altın-tepe kazılarına, Kültepe'deki kazı malzememizden, optik aletlerimizden istifadelerini sağlamak suretiyle iştirak etmiştir. Burada, kısa zamanda, Urartu Arkeolojisi için çok önemli buluntuların keşfi sağlanmış, Toprakkale ve Ermenistan'daki Karmur-Blur gibi büyük merkezlere bir üçüncüsü ilâve edilmiştir.

4 — Side kazıları:

1959 yılında Side'de yapılan kazılara Hazirandan Ekim sonuna kadar Prof. Arif Müfid Mansel'in idaresinde devam edilmiştir.

1. Tiyatronun sahne binası cephesindeki çalışmalar bu sene de devam ettirilmiş ve cephenin orta kısmını tamamiyle temizlemek mümkün olmuştur.

2. Tiyatronun direkli cadde tarafındaki dış galerileri ve onların gerisinde yer alan tonozlu odalar temizlenmiş, bu suretle binanın bir kısmının bütün haşmetiyle meydana çıkması sağlanmıştır. Bu cephenin Bizanslılar zamanındaki tamirine dair bazı önemli kitabeler bulunduğu gibi, galeri ve odaların zeminlerinde itinalı bir surette yapılmış mozayiklere de raslanmıştır.

3. Tiyatronun içinde, Y. Mimar Mübin Beken'in nezareti altında yapılan sondajlarda birçok teferruat, bilhassa esas giriş kapıları ve merdivenleri hakkında yeni bilgiler edinilmiştir.

4. Tiyatronun önünden geçen büyük direkli cadde, yan portikleriyle birlikte, tamamiyle meydana çıkarılmış, bunlardan batı portikinin restorasyonuna geçilerek sütunların büyük bir kısmı dikilmiş ve bunlardan bazılarının üzerine Korint nizamındaki başlıkları oturtulmuştur. Bu portikin kuzey ucunda gümüş sikkeler (takriben 800) ve külçelerden ibaret bir define bulunmuş, Manavgat Malmüdürlüğü tarafından İstanbul Darphanesine gönderilen bu define tarafımızdan yapılan teşebbüsler sonunda İstanbul Arkeoloji Müzesine teslim edilmiştir. Bu definenin üzerinde daha henüz esaslı tetkikler yapmamış olmakla beraber, Haçlılara ait olduğunu söyleyebiliriz ki, Anadolu'da Haçlılara ait buluntuların ne kadar az olduğu gözönünde bulundurulacak olursa bu definenin önemi kendiliğinden meydana çıkar.

5. Tiyatronun hemen yanında ve cadde portikinin gerisinde, bir kösesi tiyatronun kemer ayakları tarafından kesilmiş podium'lu bir mâbet meydana çıkarılmıştır. Bu mâbet kısa taraf cephesinde bir merdiven, bir önportik ve duvarları yarım sütunlarla süslü bir sella ihtiva etmekte ve bir "pseudoperipteros" teşkil etmektedir. Muhtemelen geç hellenistik devre aittir.

6. Geç devir şehir kapısının dışında üç çeşme binası bulunmuştur. Bunlardan birincisi imparator Vespasianus'a ithaf edilmiş bulunmakta, fakat bu mahalle başka bir yerden getirilerek monte edilmiş hissini uyandırmaktadır. Bu anıtın karşısında büyük bir sarmıcın direkli caddeye bakan cephesinde iki çeşme daha bulunmuştur ki bunlardan bir tanesi yuvarlak, diğeri dört kaide ile ayrılmış üç havuzlu olup gerek havuzların, gerek kaidelerin üzerinde aedícula'lardan müteşekkil bir sütun mimarisine sahip bulunuyordu. Burada bulunan heykeller arasında yalnız ayakları eksik bir Hermes, başı noksan bir Athena ve bir genç erkek başı (Apollon?) bilhassa zikre değer.

7. Evvelce kazılmış olan agora ve evlerin önünden geçen direkli cadde üzerinde de çalışılmış, bu caddenin doğu portiklerini takriben 200 m. uzunlukta meydana çıkarmak mümkün olmuştur.

8. Müze haline getirilecek olan antik hamam binasında Y. Müh. Ragıp Devres restorasyon ameliyesine devam etmiştir. Tarafımızdan ise hamamın yanında deniz istikametinde uzanan direkli cadde tamamıyla kazıldığı gibi, hamamın giriş yeri meydana çıkarılmış, ayrıca büyük salonların içinde geç devirlere ait bazı duvarlar kaldırılarak bu mekânlar eski haline ifrağ olunmuştur. Öyle ümit ediyoruz ki binanın iç ve dış derzleri yapıldıktan sonra 1960 senesi sonbaharında heykelleri oraya nakletmek ve yeni müzenin açılış törenini yapmak mümkün olacaktır.

5 — Ergili ve Çandarlı (Pitane) kazıları :

Ergili hafriyatı çalışmalarına ağustos ve eylül aylarında devam edilerek mimari kalıntılar kazı mahallinde tetkik edilmiş ve bilâhare Çandarlı'da yeni bir kazıya başlanmıştır.

1958 yılı kış aylarında Çandarlı'da bir arkaik İon heykelinin bulunması üzerine Ord. Prof. Ekrem Akurgal'ın Başkanlığında Türk Tarih Kurumu, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi ve Müzeler Umum Müdürlüğü adına çalışmalara eylül ayında başlanmıştır. Kazıya Maarif Vekâleti adına İstanbul Arkeoloji Müzeleri arkeoloğu Nezih Fıratlı katılmış, Ankara Üniversitesinden de Arkeoloji Enstitüsü asistanı Ümit Serdaroğlu iştirak etmiştir. Bergama müzesine nakledilen arkaik heykelin çatlamağa başlaması üzerine İstanbul Arkeoloji Müzeleri mimarlarından Reha Arıcan da heyete katılmış ve yaptığı başarılı çalışmalarla mezkûr heykelin parçalanmasını önlemiştir. Reha Arıcan ayrıca vazoları hafriyat mahalinde restore ederek eserlerin mümkün olduğu kadar eksiksiz bir şekilde tamamlanmasını sağlamıştır. Mehmet Ali Düğenci hafriyata fotoğrafçı olarak iştirak etmiştir.

Arkaik heykelin Çandarlı yarımadasının berzahında bulunmuş olması ve civarında vazo kırıklarının ele geçmiş olması buluntu mahallinin bir eski İon mezarlığı olduğu kanaatini veriyordu. Anadolu'da şimdiye kadar yeri belli arkaik mezarlıkların sayısı pek az olduğundan Çandarlı kazısının önemi daha işe başlamadan kendisini göstermekte idi. Nitekim ilk çalışmalar bu kanaati teyit etmiştir. Ayrıca mezarlığın çok belirli bir sınır içinde fevkalâde kesif bir mahiyet arzemesi kazının önemini bir kat daha arttırmaktadır. Bu yıl yapılan çalışmalar sırasında heykel bulunmamışsa da, çok güzel vazolar elde edilmiştir. Mezarların bulunduğu tabaka âzami bir metre kalınlığında olup yer yüzünden 50 santimetre derinlikte başlamakta ve bugünkü su seviyesinde nihayet bulmaktadır. Bu sene kazılan saha dahilinde umumiyetle Milâttan önce VI. yüzyıl mezarlarına rastlanmıştır. İlk 50

santimetre içinde klâsik ve Hellenistik devirlere ait seramik parçalarına ve daha aşağıdaki seviyelerde de tek tük aynı devirlere ait lâhitlere tesadüf edilmiştir. Bununla beraber ilk araştırma alanına giren mahalde kesif bir arkaik çağ mezarlığı bulunmaktadır. Elde edilen vazolara göre zaman bakımından mezarlığın daha çok VI. yüzyılın ilk yarısına ait olduğunu söylemek mümkündür. Meydana çıkan vazolar arasında orta ve geç Korint vazocuklariyle geç tipte oryantalizan vazolar, Naukratis kadehleri, arkaik küçük usta kylixleri ve Çandarlı tipi yerli seramik birinci plânda yer almaktadır.

Çandarlı Nekropolosi İon arkaik çağı Anadolu ölü gömme âdetleri hakkında mükemmel ve sarih bilgi vermektedir. Cesetler (VI. yüzyılın ilk yarısında) yakılmakta ve yakma ameliyesi mezarlıkta yapılmaktadır. Yer yer koyu yangın izleri tesbit edildiği gibi, birçok vazolar da sarih yangın izleri göstermektedirler. Yangın izlerini B çukurunda renkli fotoğraflarla ve desenlerle tesbit ettiğimiz profilde tetkik etmek mümkündür. Ölü'nün cesedi yakıldıktan sonra çeşitli büyüklüklerdeki âdi küplere hediyelek vazolarla birlikte konmakta ve ağız bazan muntazam bir şekilde düzeltilmiş bazan da kabaca bir şekle sokulmuş olan taşlarla örtülmektedir. Birçok vazoların dip tarafları, bazılarının da beş bir yanı taşlarla örtülmekte idi. Küp ağızlarının veya içindeki iskeletlerin muayyen bir istikamete tevcih edilmemiş oldukları anlaşılmaktadır. İnce uzun kaplar yere yatırılmakta geniş kaplar ise kaideleri üzerlerine oturtulmaktadırlar. Birçok mezar küpleri etrafı kaba taşlarla çevrili 3-5 metre kutruna daire şekilli bir aile mezarlığı içinde yer almaktadır. Böylece bir aileye mensup kimselerin taşla çevrili bir mahalli hususî mezarlıkları olarak kullandıkları ve toprak üstüne koydukları işaretler yardımıyla vefat vukuunda ölülerini kendi mezarlıklarına gömdükleri anlaşılmaktadır. Hediyelek vazolar mezar küplerinin içinden başka bilhassa yanı başlarına da konmaktadırlar.

Çandarlı mezarlığı arkaik çağ ölü gömme âdetleri bakımından olduğu kadar aynı devrin vazoculuğu ve küçük heykelciliği yönünden de önem arz etmektedir. Köylülerin bulmuş olduğu heykel küp mezarlar arasında yer almaktadır. Onu Pitane (Çandarlı) şehrinin zengin bir hemşehrisi diktirmiş olsa gerektir. Eser arkaik devir sonunda yere devrilmiş ve toprakla örtülmüş olduğundan bugüne kadar saklı kalmıştır. Seneye devam edecek olan Çandarlı kazılarında daha başka arkaik heykellerin bulunması da mümkündür. Bulunan eserler restore edilmiş bir halde Bergama müzesine nakledilmiştir.

6 — Karatepe kazısı :

1959— yılı Karatepe kazı, yayım ve onarım işlerine Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğü ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin de katılmasıyla Doç. Dr. Halet Çambel idaresinde devam edilmiş, ayrıca burada kurulmakta olan açık hava müze sitesine ait tesislerin inşaatı fahrî olarak Nail Çakırhan tarafından bütün yıl boyunca, ara verilmeksizin yürütülmüştür. Çalışmalara zaman zaman Y. Mimar Turgut Cansever, restoratör Fehim Zeybek ve yapı teknisiyeni Cengiz Türkeri katılmışlardır.

a) *Kazı ve onarım*: Kapılar civarındaki kazılara bu yıl da devam edilmiş, heykeltraşlık eser ve yapılara ait birçok yeni parçalar meydana çıkarılabilmiş ve yerlerine konabilmiştir; bu suretle noksanı olan bazı ortostatların tamamlanmasına devam edildiği gibi, henüz bilinmeyen yeni ortostatlara ait elemanlar tesbit edil-

miştir. Ayrıca kapıların onarımı ile ilgili, henüz çözülmemiş bulunan bazı meselelerin çözümü işi ele alınmış ve bunlardan bazıları halledilebilmiştir.

b) *Civardaki buluntular* : Kadirli-Karatepe yol güzergâhı üzerindeki Kızıyusuflu köyünde bazı kaya mezarları tesbit edilmiş, fakat bu sene incelenenlerin daha önce açılmış oldukları anlaşılmış, içerlerinde ancak kemiklere rastlanmış, mezar hediyelerine tesadüf edilmemiştir. Bu sahanın araştırılmasına gelecek mevsim devam edilecektir. Karatepe müze sitesi tesislerine, yakın bir pınardan içme suyu getirme hususunda yapılan araştırmalar sırasında, adı geçen pınarın bir kaynak değil, büyük ve dallı budaklı bir Roma su şebekesine bağlı bir maslağa ait olduğu anlaşıldı ve şebeke merkezinin 7 km. ötedeki meydana olup, bütün havaliyi beslediğine dair ipuçları elde edildi. Karatepe'nin 8 km. güneyinde, vaktile Ceyhan ırmağını aşan Keriz su bendinin de buradan beslenip beslenmediği ayrı bir araştırma konusu olacaktır.

İtalyalı restoratörün bu yıl gelememesi dolayısıyla Pınarözü'nde geçen yıl bulunan M.s 4 ncü/5 nci yüzyıl mozayığı üzerindeki çalışmalar mozaiğin sınırlarını tesbite inhisar ettirilmiş ve önümüzdeki sene restoratörün de bulunmasından istifade edilerek bu eserin kazısı ile beraber restorasyonunu da derhal ele almak üzere eserin üzeri çorak ve toprakla örtülmüştür.

7 — *İslâhiye bölgesindeki araştırmalar, Yesemek çalışmaları ve Tilmen Hüyük kazısı* :

İslâhiye dolaylarında iki yıldan beri Kurumumuz adına yapılmakta olan araştırmalara bu yıl Eski Eserler ve Müzeler Umum Müdürlüğünün ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin de iştirakiyle devam edilmiş ve üyelerimizden Doç. Dr. U. Bahadır Alkım'ın başkanlığı altında Mühendis-Topoğraf Ferit Koper, Arkeolog Handan Alkım, Arkeolog Refik Duru, Foto Uzmanı Arkeolog Aziz Albek ve Topoğraf yardımcısı İsmet Demir'den mürekkep bir kurul 7 temmuz-14 eylül 1959 tarihleri arasında adı geçen bölgede çalışmalarını geliştirmiştir.

A. Yesemek'deki sondaj ve araştırmalar :

1. Yesemek taş ocağında ve heykel atelyesinde —çoğu M.ö. II. bin yılına, bir kısmı da M.ö. I. bin yılına ait— yeni kabartma ve heykel taslakları, yapılan sondajlarla meydana çıkarılmıştır. Yeni bulunanlar arasında : iki heykel, bir araba sahnesi, çökmüş vaziyette protom iki kanatlı arslan, iki Dağ Tanrısı kabartması ve bir karışık mahlûk taslağı bilhassa zikre değer. Çivi yazısı Hititçesinde ^{LU}*hartagga* suretinde kaydı geçen "ayı-adam"ın plâstik eser halinde karşımıza çıkmış olması Yesemek atelyesinin önemini ayrıca göstermektedir.

2. Büyük bazalt kaya parçalarından bloklar kesilerek işlenmiş olan, büyük bir kısmı sondaj suretiyle meydana çıkarılan ve ağırlıkları 2-14 ton arasında değişen çeşitli heykel taslaklarından 25'i, cerskal yardımı ile dikilmiştir.

3. Yesemek taş ocağında muhtelif işçilik safhalarından geçtikten sonra hazırlanmış olan yüzlerce heykel taslaklarının tipolojik ve teknik etüdleri yapılmış ve bu suretle 6 tip kapı-arslanı, 4 tip sfenks, 3 tip Dağ Tanrıları kabartması, 2 tip heykel tesbit edilmiş ve bunların desenleri mahallinde çizilmiştir.

İmparatorluk devri Hitit sanatına bazı motiflerin geçmesi hususunda bir intikal atelyesi teşkil eden Yesemek taş ocağındaki çalışmalar tamamlanmak üzere bulunmaktadır.

B. İslâhiye bölgesindeki araştırmalar:

İslâhiye bölgesinin toprak üstü araştırmalarına bu yıl da devam edilmiş ve İslâhiye ile Kırıkhan arasında arkeoloji literatüründe şimdiye kadar tanınmayan 18 hüyük tesbit edilmiş, —geçen seneki çalışmalarla birlikte— Sakçağözü, Zincirli, İslâhiye, Altıntop ve Hassa ovalarının sistematik incelenmesi bitirilmiş ve böylece Braidwood İstikşafının kuzey sınırını teşkil eden Kırıkhan ile bizim kuzey ucumuz olan Hacıbebekli arasındaki arazi şeridinin iskân tarihini aydınlatan yeni malzeme sağlanmıştı. Bulmuş olduğumuz hüyüklerin birkaçı —çanak-çömlek kalıntılarına göre— M.ö. III., bazısı II., büyük bir kısmı ise I. bin yılı yerleşmesini göstermektedir. Bunlar arasında, Hassa ilçesinin 3,5 km. kadar güney-doğusunda bulunan Yukarı Karafaklı Hüyüğü ve onun da takriben 2 km. güneyinde kâin Aşağı Karafaklı Hüyüğünü bilhassa zikretmek isteriz; bu her iki hüyükün etrafında bugün dahi yer yer 1-2 m. kadar yükselen ve M.ö. I. bin yılı inşa tekniğini gösteren sur kalıntısı ve sur içinde de muhtelif yapılara ait temel kalıntıları gördük. Amuk ovasından Zincirli'ye çıkan yola hâkim bu müstahkem Karafaklı hüyüklerinin, bölgemizle ilgili M.ö. IX - VII. yüzyıl Assur metinlerinde adlarına rastladığımız birçok şehirden ikisini temsil ettikleri kanaatindeyiz. İleride bu iki hüyükte yapmayı düşündüğümüz kazıların bizi verimli sonuçlara ulaştıracağını ummaktayız.

C. Tilmen Hüyük kazısı:

İslâhiye'nin 10 km. kadar doğusunda kâin olup 1958 yazında tesbit ettiğimiz Tilmen hüyükünde bu yıl, —geniş çapta bir kazıya girişebilmek amacıyla— ilk hazırlık sondajlarına başlanmıştır; bu cümleden olarak:

1. Tilmen hüyükünün topografik plânı alınmış, iç kale surunun ve dış kale surunun toprak üstü kalıntıları plâna işlenmiştir.

2. Monumental doğu “dış sur kapısı” ve dış surun güney-doğu kesimindeki büyük kulelerden biri açılmıştır.

3. Kültür katlarını tâyin edebilmek için hüyükün zirvesinde 10×10 m. boyutunda bir sondaj çukuru açılmış, 5,60 m. derinliğe kadar inilmiş ve dört mimari kat tesbit edilmiştir.

İki seviyeli olan I. kat (Ia ve Ib), çanak çömlek buluntularına göre Demir Çağına aittir (takr. M.ö. IX - VIII. yüzyıl).

I. katın altında yangın tabakası bulunmakta, onun altında da II. kat duvar kalıntıları görülmektedir. II. katın gerek keramik ve gerek küçük buluntularına göre M.ö. II. bin yılına ait olduğu anlaşılmaktadır.

II. katın altında yine bir yangın tabakası bulunmuş ve onun altında da III. katın yapı temel kalıntıları meydana çıkarılmıştır. III. katta, sandık mezar tipinde iki çocuk mezarı hafredilmiş, aynı katta muhtelif sileks âletler bulunmuş, gerek tam ve gerek parça halinde çeşitli keramik eserlerine rastlanmıştır. Çanak çömlek, bir taraftan Filistin'in, bir taraftan da Kilikya'nın Eski Bronz Çağı keramiğine benzemektedir. Bu III. katta Tilmen'in M.ö. III. bin yılı iskânında olduğumuzu tahmin etmekteyiz.

IV. katta ise çakmak taşı âletlere ve bol miktarda boyalı keramik parçalarına rastlanmıştır; parçalar arasında Obeid'in ve Yümüktepe'nin kalkolitik çağ çanak-çömleğini andıranlarının görülmüş olması bilhassa dikkati çekmektedir.

Ova seviyesine göre 23 m. yükseklikte olan Tilmen hüyükündeki bu ufak sondajlarımızda henüz ana toprağa ulaşmamamıza rağmen, kalkolitik çağa kadar inen kültür çeşitlerine tesadüf edilmesi, daha fazla derine inildiği takdirde hüyükümüzün neolitik bir medeniyet kalıntısını verebileceği ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Bu suretle, Tilmen Hüyük M.ö. III. bin yılında önemli bir mevki, II. bin yılında mühim bir müstahkem şehir, I. bin yılında da yine surla tahkim edilmiş bir kale, manzarasını göstermektedir.

Tilmen'de yapılacak geniş çaptaki kazıların bahis konusu olan bölgenin Eski Çağ ile ilgili muhtelif meselelerinin aydınlanması hususunda yeni ve önemli sonuçlar vermekte devam edeceği kanaatindeyiz.

8 — *Van-Toprakkale kazısı ve bölgede yapılan araştırmalar :*

Bir taraftan Tarih öncesi devirlerindeki Anadolu ve Yukarı Suriye kültürleriyle olan mühim bağları ve (M.ö.) II. binde Hurri-Mitani konusu bakımından haiz olduğu mevki, diğer taraftan Eskiçağ tarihinde çok enteresan bir siyasi teşekkül olarak karşılaştığımız Urartu devletinin merkezi sahasını içine alan Van bölgesi, ötedenberi inceleme gezisi yapmak istediğim yerlerin başında gelmekte idi. Persler zamanında haiz olduğu hususî durum ve Ksenefon'un Anabasis adlı eserinde teferruatlı bir şekilde bildirdiği gibi, M.ö. V. yüzyılın sonunda Onbinlerin geri dönüşü sırasında bu yerlerden geçilmiş olması ve nihayet daha sonraki devirlerde Romalılarla Partlar arasında uzun müddet bir münazaa konusu olarak kalması Van ve Doğu Anadolu'nun bir İlkçağ tarihçisi için tetkiki icabeden bir bölge olduğunu göstermeğe kâfidir. Aynı zamanda Anadolu toprakları üzerinde Türklerin ilk defa buralarda fütuhatla esaslı şekilde vatan tutmuş olmaları, bir Türk tarihçisi olarak alâkama bir kat daha arttırmış bulunmakta idi.

Bu amaçla şahsen bir tetkik seyahati yapmak için üyesi bulunduğum Türk Tarih Kurumu'na dilekte bulunduktan kısa bir müddet sonra, vaktiyle Atatürk'ün Doğu Anadolu hakkında izhar etmiş olduğu fikir ve niyetlerini de gözönüne alarak, bu bölgede bir Türk heyeti tarafından geniş çapta araştırmalar ve kazılar yapılmasının çok yerinde olacağı düşüncesiyle Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sumeroloji kürsüsü profesörü Emin Bilgiç ile birlikte Maarif Vekâletine müracaat ettik. Maarif Vekâletinin resmî müsaadesi, Müzeler Umum Müdürlüğünün maddi ve mânevi müzaheretini ve Tarih Kurumu'nun Kazılar faslından bana ayırmış olduğu bir miktar tahsisatla başkanlığım altında olmak üzere Prof. Emin Bilgiç, Asistan Yusuf Boysal, Asistan Baki Öğün ve Müzeler Umum Müdürlüğü Şube Müdürü Ahmet Dönmez'den teşekkül eden heyetimiz 10 ağustos 1959 dan eylül başına kadar Urartu devletinin ikinci başşehri olan Van-Toprakkale de kazı yapmış ve bölgede araştırmalarda bulunmuştur:

I— *Van-Toprakkale kazısı :* Heyetimiz ilk önce Urartu devletinin ikinci büyük başşehri olan ve bundan 62 sene evvel Alman Eskiçağ tarihçilerinden Lehmann-Haupt'ın idaresinde kazı yapılan Toprakkale'de sistemli şekilde çalışmaya karar vermiş ve işe başlamıştır.

1. *Haldi tapınağı çalışmaları :* Hernekadar vaktiyle Lehmann-Haupt tarafından Haldi tapınağında kazı yapılmış ise de, âbidenin bir plâni verilmemiş olduğu gibi, uzun seneler zarfında tamamiyle moloz ve toprakla dolmuş olduğundan sahayı temizlemekle işe başladık. Lehmann-Haupt zamanında yapılmış olan resim-

lerle mukayese edilecek olursa, bugün mâbette yer yer görünen birkaç blok taştan başka bir şey kalmamıştır. Fakat temizleme esnasında elde edilen temel taşlarının takip edilmesi sonunda tapınağın plânının meydana çıkacağı anlaşıldığından çalışmamızı bu yönden geliştirdik. Batı taraftaki dış duvardan itibaren tapınak sahasının, kaya üzerine oyulmuş geniş basamaklarla kaplı olduğu görüldü. Teras şeklindeki bu basamakların bir kısmının duvar temellerine hizmet ettikleri, diğer mühim bir kısmın da kayanın meybinden dolayı inşaatın aşağı kaymaması için, yani yukarıdan aşağı gelen tazyikin düz satırlara intikali maksadı ile oyulmuş oldukları anlaşıldı. Bu teraslı kısımda ayrıca bir kanal ortaya çıktı ki, vaktile bu kanal inşaat altında kalmış bulunacağından Lehmann-Haupt zamanında görülmesi mümkün değildi. Ancak kanal tapınak haricine doğru devam edip gittiğinden ve burası çok kalın bir toprak tabaka ile örtülü bulunduğundan fazla takip etmek bu mevsim için mümkün olamamış ve nereye müntehi olduğu anlaşılamamıştır. Bunun bir kurban yerine ait olması muhtemeldir. Üst kısımda tapınağın güney ve kuzey dış duvar temelleri tesbit edilmiş ve bazı blokların kaba bir rustika taşıdığı görülmüştür. Tapınağın esas giriş yerinin doğuda olduğu, çalışmalarımız esnasında meydana çıkan aynı kısımdaki kayanın oyulmak suretiyle düzeltilmiş bulunmasından anlaşılmaktadır. Gelecek mevsimde tapınağın tam bir plânını elde etmek için güney tarafta çalışılacak ve aynı zamanda sözü geçen kanalın mahiyeti de açıklanmış olacaktır.

2. *B Çukuru*: Toprakkale'nin güney tarafında duvar ve kerpiç kalıntılarının meydana getirdiği büyük ve yüksek kitlenin mahiyetini anlamak maksadiyle bu kitlenin güney eteğinde sondajlar yapılmıştır. Bunlardan B çukurunda doğu-batı istikametinde uzanmakta olan kerpiç bir duvarın kuzey yönünde derinleşerek fazla miktarda Urartu seramiği elde edildi. Burada ana kayaya varılmış ve tesbit edilen tek mimarî katın büyük duvarın devrine ait olduğu müşahede edilmiştir. Çalışmalar kuzeye doğru genişletildiği zaman, büyük duvara paralel şekilde üç sıra halinde yan yana konmuş onbeş zahire küpü meydana çıkmıştır. Bu büyük zahire küplerinin bulunduğu yere şimdilik mahzen-depo adını vermeyi münasip buluyoruz. Ele geçen Urartu seramiği arasında açık tabaklar, bant şekline yakın kulplar ve bilhassa yonca ağızlı diyebileceğimiz şekilde testi parçaları zikre şayandır. Koyu kırmızı renkteki bu seramik hamurunun temizliği, bilhassa birinci kalitede olanlarının içinde ve dışında çark izlerine tesadüf edilmemesi, tatlı kaygan bir perdaha sahip olması ve aynı zamanda gayet iyi pişirilmiş bulunması bakımından dikkati çekmektedir. Bundan başka burada vaktiyle Lehmann-Haupt'ın da bulmuş olduğu iç içe geçmiş halkalardan müteşekkil ve ekserisi siyah, beyaz renkte olan taş mozayikler bulunmuştur.

Yukarıda bahsettiğimiz ve B çukurunun güney tarafını işgal eden takriben 2 m. kalınlığındaki duvar muntazam ve büyük ölçüdeki kerpiçlerden örülmüş olup ayrıca alt kısmında taştan bir temeli olduğu da tesbit edilmiştir.

B çukurunun yanında açmaya başladığımız C çukurunda aynı tarzdaki duvarların çevirmiş olduğu kısımda külliyetli miktarda kömüre tesadüf edildiği gibi, duvarlarda bugüne kadar kalmış olan kalın hatıllara da rastlanmıştır. Bu durum büyük bir yangına işaret etmektedir.

Bütün bunlara istinaden büyük kerpiç kitlenin hayli önemli bir yapıya ait olduğu kanaatındayız.

3. *Araştırma gezileri* : Heyetimiz Toprakkale ve Van kalesinden başka Van gölü çevresindeki aşığı ve yukarı Anzaf kaleleri gibi Urartu merkezleriyle eski Tatvan'da da incelemelerde bulunmuş ve malzeme toplamıştır. Şamram kanalı boyunca henüz mevcut olan kitabeler incelenmiş ve neşredilmiş olanlarla karşılaştırılmıştır. Aynı zamanda Van kalesinin tetkiki sırasında Madır burcu denen Sardur burcundaki kitabeler de gözden geçirilerek şimdiye kadar neşredilmemiş 3 kitabe tesbit edilmiş ve bunlar diğer bulunanlarla birlikte Prof. Emin Bilgiç tarafından Türk Arkeoloji dergisinin son sayısında yayınlanmıştır.

Diğer taraftan, heyetimiz çevredeki Selçuklu ve Osmanlı eserleriyle de ilgilenerek, Tatvan yakınındaki Kotum nahiyesinde bulunan "ilk şehitler" kabristanındaki mezar taşlarının resimlerini çekmiş ve bunların daha sonra ziyaret edilen Ahlat mezarlığındaki mezar taşları ile olan büyük benzerliğini tesbit etmiştir. Ayrıca Ahlat kümbetleri ve kitabeleri tetkik edilerek heyetimiz tarafından resimleri çekilmiştir. Van bölgesinde, gerek eski devirlerin, gerekse millî tarih konularının araştırılması hususunda, önümüzdeki mevsimden itibaren Üniversitelerimizin diğer salâhiyetli mütehassıslarının da çalışmalarımıza katılması bakımından mutabakata varmış bulunuyoruz.

PROF. DR. AFİF ERZEN

TÜRK TARİH KURUMU BASİMEVİ'NİN 1959 YILI ÇALIŞMA RAPORU

Basımevimiz bu yıl da verimli bir çalışma devresi geçirmiştir. Bu devre içerisinde basımevimiz yeni dış ticaret rejimi imkânlarından faydalanarak kapasitesini geçen yıla nazaran bir misli arttırmış ve bunun sonucu olarak genişleyen iş hacmi bu yıl büyük bir kâr bırakmıştır. Basımevimiz ilk defa 1956 yılında kâr etmeye başlamış ve sırasıyla:

1956 da	14.024,04
1957 de	49.812,77
1958 de	168.955,46 lira ki
cem'an :	232.972,27 lira kâr sağlamıştı.

1959 yılında ise yukarıdaki üç yıllık kârın toplamından %70,24 daha fazla olmak üzere 396.301,39 lira net kâr ile bilançomuzu bağlamış bulunuyoruz. Bu sevindirici sonucu sermayemizi bu yıl 250.000 lira arttırmak suretiyle elde ettiğimize göre, sağlanan kâr sermaye arttırımını fazlası ile karşılamış demektir.

1959 yılı içerisindeki gelişmeler :

Yukarıda da arzettiğimiz üzere bu yıl yeni dış ticaret rejimi imkânlarından faydalanarak gelişme programımıza giren bazı makinelerin satın alınması sağlanmıştır. Bunlar arasında 1 tane 70×100, bir tane 50×70 ölçüsünde otomatik baskı makinası ile 1 takım Monotype dizgi makinesi, 1 tane iplik dikiş makinesi, 1 tane otomatik bıçak, 1 tane bıçak bileme makinesi, 7 tane muhtelif yardımcı makine, 7500 kilo metal, 1350 kilo mürekkep, çeşitli yedek parça ve işletme aracı ve müstakbel klişe atelyesinin birinci ünitesini teşkil eden bir tane tam otomatik reproduksiyon makinesi vardır.

1959 yılı iş durumumuz :

Basimevimiz bu yıl geçen yılın 591.245,25 lirasına karşılık 1.030.068,60 liralık iş yapmıştır. Geçen yıla göre artış %74,22 dir. Bu gelirin %46,1'i kitap işlerinden, %37,1'i formüler işlerinden %11,7'si cilt işlerinden, %4,6 sı döküm işlerinden ve %0,5'i de sair işlerden elde edilmiştir. Böylece yapılan işin %38,5'i ve sermayenin %28,3'ü oranında kâr sağlamış bulunuyoruz.

Maliyet hesaplarından anlaşıldığına göre, en yüksek kârı formüler ve cilt işleri bırakmıştır. Yıl içinde ihale ile aldığımız formüler işlerinden elde edilen net kâr 264.888,31 lira, cilt işlerinden elde edilen net kâr ise 63.216,50 liradır. Kitap ve döküm işlerinden yapılan net kâr 68.196,58 liradır ki, kâr oranı %12,9'dur. Formüler ve cilt işlerine kıyasla daha fazla el emeği isteyen kitap işinin normalin altında kâr bıraktığı bu rakamlardan anlaşılır.

Müstakbel gelişmemiz için çalışmalarımız :

Basimevimiz modern bir anlayışla çalışmakta ve kaliteli baskı yapmak suretiyle memleketimizde haklı bir şöret yapmış bulunmaktadır. Ancak baskı işlerimiz kadar iyi evsafda bulunmayan cilt işlerimizi de ıslâh etmek başlangıçtan beri en büyük arzumuz idi. Fakat bu işin büyük yatırım isteyen bazı makinelere bağlı oluşu bu arzumuzu geciktirmiştir. Bu yıl cilt atelyesini en modern makineler ile donatmak ve işçilerimizi yetiştirmek hususunda yeni bir adım atmış bulunuyoruz. Türkiye İş Bankası'nın malî desteği ile 101.685 dolarlık komple bir cilt atelyesi ile lüzumlu cilt malzemesinin satın alınması hususundaki temaslarımız iyi sonuç vermiş ve gerekli akreditifler açılmıştır. 1960 yılı Haziran ayında yeni tesisimiz hizmete girecek, bu suretle de Avrupa ayarında ciltlenmiş eserlerimizle memleketimizde matbaacılık alanında yeni bir adım atmış olacağız.

Üç-dört yıl gibi kısa bir zamanda yaptığımız hamlelerle basimevimiz düşünülen ideal kapasitenin yarından fazlasını sağlamıştır. Önümüzdeki iki yıl içerisinde de tam kapasite ve ideal kaliteye ulaşacağımıza inanmaktayız.

Başkan
TEVFİK BİYİKLİOĞLU

Üye
ORD. PROF. DR. M. ŞENYÜREK

Üye
ORD. PROF. DR. Ş. A. KANSU

Üye
ULUĞ İĞDEMİR

Basimevi Müdürü
GÖKMEN İĞDEMİR

DENETLEME KURULU RAPORU

TÜRK TARİH KURUMU YÜKSEK GENEL KURULUNA

Türk Tarih Kurumu ile Basımevinin 1959 takvim yılı hesapları gelir-gider bütçeleri 17.3.1960 tarihinde müsbet evrak üzerinde tarafımızdan incelenmiş ve varılan sonuçlar aşağıda gösterilmiştir:

I. Türk Tarih Kurumu işleri:

1 — 1958 esas defteri kayıt ve bilânçosuna göre 1959 yılına aktarılması gereken kıymetlerin 1959 hesaplarına olduğu gibi aktarıldığı görülmüştür.

2 — Genel Kurulca kabul edilen 1959 gelir bütçesi 1.047.100 liraya mukabil 1.109.229,79 lira tahsil edilmiştir.

Gelir bütçesinde:

a) Üye aidatından 1, faizlerden 1.329,50 lira tahsil edilememiştir.

b) Atatürk tesisinden 13.993,64, yayın gelirlerinden 46.521,83 Basımevi gelirlerinden 268.82 lira fazla tahsilât elde edilmiştir.

3 — 1.047.100 liralık gider bütçesinde:

a) 15.000 Kazı ve istikşafıflar

10.000 Maliyet zararları

6.000 Memur aylıkları

41.000 Baskı malzemesi

25.000 Bina arttırımından olmak üzere cem'an 97.000 lira alınarak

b) 1.000 İlmî araştırmalar ve konferanslar

12.000 Parasız dağıtım

2.000 Satış iskontoları

2.000 Ücretli aylıkları

600 Yolluklar

400 Yemek, elbise, ayakkabı

1.000 Çeşitli giderler

14.000 Baskı ücretleri

14.000 Demirbaş, tesisat

50.000 Basımevi takviye fonuna ait olmak üzere cem'an 97.000 liranın

yukarıda belirtilen hesaplara eklendiği görülmüştür.

4 — Gider bütçesinin muhtelif fasıl ve maddelerinde 66.329,34 liranın tasarruf edildiği ve tahmin üstü gelir 63.460,29 lira ile birlikte Kurum arttırımına alındığı ve tahmine ulaşılamiyan 1.330,50 liranın da Kurum arttırımından çıkarılarak bütçe yılı hesaplarının kapatıldığı görülmüştür.

5 — 1958 takvim yılı hesapları neticesini ihtiva eden 21.3.1959 tarihli raporumuzun 6. maddesinde ileri sürülen temennilerimizden:

a) Kütüphane kıymetlerinin,

- b) Telif, tercüme kıymetlerinin,
c) Anbar sayım işlerinin yapılmış olduğu görülmüştür.

II. *Türk Tarih Kurumu Basımevi işleri:*

1 — 1959 takvim yılı bilançosu tetkik edilmiş ve 396.301,39 lira kâr elde edildiği memnuniyetle müşahade edilmiştir. Kâr ve zarar tablosuna göre:

Lira	K.	
475.309	05	Kitap baskı işleri
382.523	13	Formüle işler
120.690	00	Cilt işleri
47.032	03	Döküm işleri
4.514	39	Sair işler olmak üzere
1.030.068	60	liralık iş yapıldığı ve buna mukabil
452.359	26	Personel masrafları
121.579	21	İşletme masrafları
59.828	74	Amortisman olmak üzere
633.767	21	lira masraf olduğu ve bakiye
396.301	39	liranın da kâra alındığı tesbit edilmiştir.

2 — Basımevi muhasebesinin Tarih Kurumundan ayrıldığı 1.1.1951 tarihinden 31.12.1959 tarihine kadar geçen 9 yıl içinde 256.101,15 liralık amortisman tefrik edildiği ve 1959 yılı sonunda mevcut bina ve demirbaş kıymeti 1.956.500,11 liraya nazaran %13 nisbetine ulaştığı ve bu miktar içinde yıl sonunda alınıp hesaba ithal edilen mühim miktarda demirbaş bulunduğu ve bunlara ancak yıl içinde faal oldukları zamana ait amortisman ayrılmış olduğu görülmüştür.

3 — Muhtelif borçlularda görünen 178.307,32 liradan 144.568,46 lirası reprodüksiyon makinesi mübayaaya bedeli olmak üzere açtırılmış olan muhtelif akreditifler bakiyesi ile müessese muamelâtının tedviri için yapılan muvakkat tediyelerden ibaret olduğu anlaşılmıştır.

4 — Alacaklı hesaplarda mevcut 446.339,26 liradan 256.101,15 lirasının amortismanına ve bakiye 190.238,11 liranın da müşterilerden peşin olarak tahsil edilen bir kısım baskı ücretleri, vergiler, sigorta primleri vesair müteferrik hesaplardan ibaret olduğu tesbit edilmiştir.

5 — Gerek Kurum, gerek Basımevi muhasebe kayıtlarını, her yıl olduğu gibi, örnek olacak şekilde düzgün bulduğumuzu, masraf evrakının usulüne uygun ve Yönetim Kurulları kararlarına dayandığımız arzederek, ilgililere teşekkürlerle Yönetim ve Basımevi Yönetim Kurullarının 1959 yılı hesaplarından dolayı aklanmasını yüksek onayınıza sunarız.

DR. HÂMİT KOŞAY
T. T. K. Üyesi

FAKİHE ÖYMEN
T. T. K. Üyesi

HASAN ÂLİ YÜCEL
T. T. K. Üyesi

SAİM AYBAR
İş Bankası Umum Muhasebe Müdürü

TÜRK TARİH KURUMU'NUN 1959 TAKVİM YILI
B İ L Ğ N Ç O S U

A K T İ F

	Lira	K.
KASA	22.670	74
BANKALAR	15.571	61
Merkez	1 457	21
İş	14.114	40
CARİ HESAP	70.056	93
KIYMETLER HESABI	3.409.510	10
Basımevi sermayesi	1.400.000	00
Demirbaş	150.202	20
Kütüphane	217.935	47
Foto malzemesi	1.135	10
Malzeme ambarı	78.090	24
Kitap ambarı	1.377.633	33
Telif, tercümelemler	184.513	76
BORÇLU HESAPLARI	258.659	05
Citleme masrafı	48.815	13
Kitapçılar	89.250	68
Avanslar	77.894	42
Basılmakta olanlar	19.255	65
Muhtelif	23.443	17
TOPLAM	3.776.468	43

P A S İ F

	Lira	K.
KURUM ARTTIRIMI	3.584	305 21
AMORTİSMAN	1.477	71
ABONELER	720	00
MUHTELİF	36.713	94
BANKALAR	150.000	00
Emlâk Kredi	50.000	00
İş	100.000	00
GELİR VERGİSİ	3.251	57

TOPLAM 3.776.468 43

31.12.1959
Muhasebeci
S. HÜNEL

TÜRK TARİH KURUMU BASİMEVİNİN 1959 YILI
BİLANÇOSU

A K T İ F		P A S İ F	
	Lira K.		Lira K.
KASA	38.207 82	TÜRK TARİH KURUMU SERMAYESİ	1.400.000 00
BANKALAR	979 95	TÜRK TARİH KURUMU CARİ HESABI	70.056 93
ANBAR	83.508 85	BANKALAR	298.615 14
BİNA ve DEMİBRAŞLAR	1.956.500 11	MUHTELİF ALACAKLILAR	446.339 26
Bina	527.550 25	Amortisman	256.101 15
Demirbaşlar	1.428.949 86	Sair alacaklılar	190.238 11
MÜŞTERİLER	353.808 67	KÂR	396.301 39
MUHTELİF BORÇLULAR	178.307 32		
TOPLAM	2.611.312 72	TOPLAM	2.611.312 72

TÜRK TARİH KURUMU BASİMEVİNİN 1959 YILI
KÂR VE ZARAR HESABI

G İ D E R L E R		G E L İ R L E R	
	Lira K.		Lira K.
AMORTİSMANLAR	59.828 74	KİTAP BASKI İŞLERİ	475.309 05
PERSONEL MASRAFLARI	452.359 26	FORMÜLER İŞLERİ	382.523 13
İŞLETME MASRAFLARI	121.579 21	CİLT İŞLERİ	120.690 00
KÂR	396.301 39	DÖKÜM İŞLERİ	47.032 03
		SAİR GELİRLER	4.514 39
TOPLAM	1.030.068 60	TOPLAM	1.030.068 60

31.12.1959

Basımevi Muhasebecisi
K. ÜNSAY

Basımevi Müdürü
GÖKMEN İÇDEMİR

